घटकर्पर पु० विक्रमादित्यसभ्ये नवरत्नान्तर्गते कविभेदे। "धन्वन्तरिःक्षपणकोऽमरसिंहशङ्कुर्वेतालभट्टघटकर्परकालिदासाः। ख्यातो वराहमिहिरो नृपतेः सभायां रत्नानि वै वररुचिर्नव विक्रमस्य" ज्योतिर्विदाभरणम्। तत्कृतकाव्यञ्च नीतिसाराख्यं तन्नाम्ना प्रसिद्धमस्ति। तच्च "गिरौ कलापी गगने पयोदाः" इत्यादिकं "यथा करोतु नीतिज्ञो व्यवसायमितस्ततः। फलं पुनस्तदेव स्याद् यद्विधेर्मनसि स्थितम्" इत्यन्तम्। ६त०। २भग्नघटावयवभेदे (खावरा) "तस्मै वहेयमुदकं घटकर्परेण" नीतिसारः "घटकर्परतीक्ष्णाग्रः" पञ्चत०।

घटकार त्रि० घटं करोति कृ-अण् उप० स०। कुम्भकारे (कुमार) शिल्पिभेदे "घटकारपुरोहिताब्दज्ञाः" वृ०स० १६अ०। ण्वुल्। घटकारकोऽप्यत्र।

घटकृत् त्रि०घटं करोति कृ-क्विप्। कुम्भकारके "विद्वदमात्यवणिग्जनघटकृच्चित्रान्त्यजास्त्रिफलाः" वृ०स० १६अ०।

घटग्रह त्रि० घटं गृह्णाति कर्मण्युपपदेऽपि न अण् किन्तु "शक्तिलाङ्गूलाङ्कुशतोमरयष्टिघटघटीधनुष्षु ग्रहेरुपसंख्यानम्" वार्ति० अनुद्यमने अच्। कुम्भग्राहके। उद्यमने तु अण्। घटग्राह तत्रार्थे त्रि०

घटज पु० घटात् जायते जन-ड। कुम्भसम्भवे अगस्त्ये-सुतौ। कुम्भयोनिशब्दे २११७ पृ० दृश्यम्। "किं बहूक्तेन घटज! काशी प्राप्ताय तेन वै" काशीख०३०अ०। घटजातादयोऽप्यत्र। [अच् ह्रस्वः। कुट्टिन्यां त्रिका०।

घटदासी स्त्री घटयति नायकौ परस्परं योजयति घटि-

घटन न०घटि+ल्युट्। योजने संमेलने "अघटनघटना पटीयसी माया" वेदा०। "तप्तेन तप्तमयसा घटनाय योग्यम्" विभा०।

घटना स्त्री चु०घट-युच्। १संहतकरणे, २योजने ४मेलने, ४करिणां समूहे च अमरः। "वाच्यं स्पष्टनिजपराङ्गघटनामालोक्य कालविज्ञः" वृ० स० ५१अ०। "प्रियजनघटनामाशु दुःशीलतां च" वृ० स० ५२अ०।

घटराज पु० घटेन योजनेन राजते राज-अच्। कुम्भे हारा० कपालद्वययोजनात्तस्य जातत्वात्तथात्वम्।

घटपर्य्यसन न० ६त०। प्रायश्चित्ते पराङ्मुखस्य पतितस्य त्यागार्थं जीवतएव तस्य प्रेतकार्य्यार्थं च ज्ञातिभिः क्रियमाणे दास्याः पादेन कुम्भस्य निरुदककरणे ततद्विधिः मनुना दर्शितो यथा

"पतितस्योदकं कार्य्यं सपिण्डैर्बान्धवैर्बहिः। निन्दितेऽहनि सायाह्ने ज्ञात्यृत्विग्गुरुसन्निधौ। दासी घटमपां पूर्णं पर्य्यस्येत् प्रेतवत् पदा। अहोरात्रमुपासीरन्नशौचं बान्धवैः सह। निवर्त्तेरंश्च तस्मात्तु सम्भाषणसहासने। दायाद्यस्य प्रदानञ्च यात्रा चैव हि लौकिकी। ज्येष्ठता च निवर्त्तेत ज्येष्ठावाप्यञ्च यद्धनम्। ज्येष्ठांशं प्राप्नुयाच्चास्य यवीयान् गुणतोऽधिकः" "पतितस्येति। महापातकिनो जीवतएव प्रेतस्योदकक्रिया वक्ष्यमाणरीत्या सपिण्डैः समानोदकैश्च ग्रामाद्बहिर्गत्वा ज्ञात्यृत्विग्गुरुसन्निधाने रिक्तायां नवम्यादौ तिथौ दिनान्ते कर्त्तव्या। दासीति। सपिण्डसमानोदकप्रयुक्ता दासी उदकपूर्णं घटं प्रेतवदिति दक्षिणाभिमुखीभूय पादेन क्षिपेत् यथा स निरुदको भवति तदनु ते सपिण्डाः समानोदकैः सहाहोरात्रमशौचमाचरेयुः। निवर्त्तेरन्निति। तस्मात् पतितात् सपिण्डादीनां सम्भाषणमेकासनोपवेशनं च तस्मै रिक्थदानं सांवत्सरिकादौ निमन्त्रणादिरूपो लोकव्यवहारः एतानि निवर्त्तेरन्। ज्येष्ठतेति। ज्येष्ठस्य यत् स्तुत्युत्थानादिकं कार्य्यं तत्तस्य न कार्य्यं ज्येष्ठलभ्यं च तस्य विंशोद्धारादिकं धनं न देयं यद्यपि रिक्थप्रदानप्रतिषेधादेवाप्युद्धारप्रतिषेधः सिद्धः तथापि यवीयसस्तत्प्राप्त्यर्थमनूद्यते तस्यैव ज्येष्ठस्य सम्बन्धि धनं सोद्धारांशं तदनुजो गुणाधिको लभते" कुल्लू०।

विस्तरस्तु मिताक्षरायामुक्तो यथा

"यस्त्वौद्धत्यादेतन्न चिकीर्षति तस्य किं कार्य्यमित्याह "दासीकुम्भं बहिर्ग्रामान्निनयेरन् स्वबान्धवाः। पतितस्य बहिः कुर्युः सर्वकार्येषु चैव तम्" या०। "जीवतएव पतितस्य स्वज्ञातयोबान्धवाः मातृपक्षाश्च ते सर्वे सन्निपत्य दासी प्रेष्या तया सपिण्डादिप्रेषितयाऽऽनीतं कुम्भमपाम्पूर्णं ग्रामाद्बहिर्निनयेयुः। एतच्चतुर्थ्यादिरिक्ततिथिष्वह्नः पञ्चमे भागे गुर्वादिसन्निधौ कार्यम् "पतितस्योदकङ्कार्यं सपिण्डैर्बान्धवैःसह। निन्दितेऽहनि सायाह्ने ज्ञात्यृत्विग्गुरुसन्निधाविति" मनुस्मरणात्। अथ वा दास्येव सपिण्डादिप्रयुक्ता निनयेत् यथाह मनुः "दासी घटमपाम्पूर्णम्पर्यस्येत् प्रेतवत्तदा। अहोरात्रमुपासीरन्नशौचं बान्धवैः सहेति"। प्रेतवदिति दक्षिणामुखापसव्यत्वयोः प्राप्त्यर्थम्। तच्च निनयनमुदकपिण्डदानादिप्रेतक्रियोत्तरकालं द्रष्टव्यम्। "तस्य विद्यागुरुयोनिसम्बन्धांश्च सन्निपात्य सर्वाण्युदकादीनि प्रेतकर्म्माणि कुर्युः पात्रञ्चास्य विपरिषिञ्चेयुर्दासः कर्म्मकरोवावचारात्पात्रमानीय दासी घटं पूरयित्वा दक्षिणामुखी पदा विपर्य-